

Elismerték
1977
725.9h8.2

A NEREIDÁK KÚTJA PESTEN

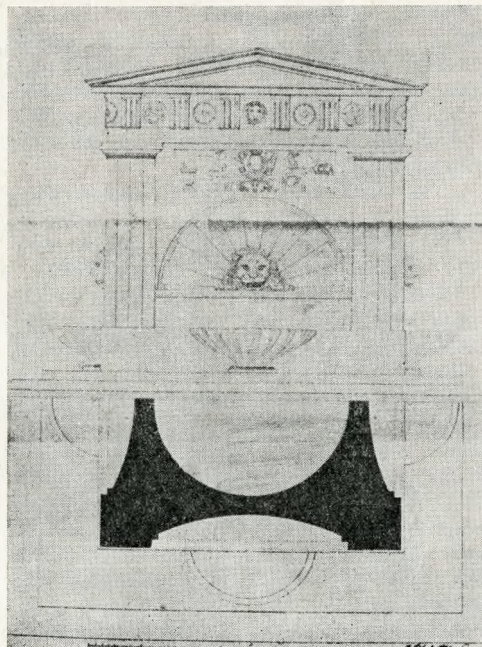
A Belváros 1976. november 7-re megújult forgalma a Károlyi utcából az Erzsébet híd és a Petőfi Sándor utca felé haladó járműveket alagútba tereli. E fölött, egy kis gyalogos szigeten megújultan áll a Nereidák kútja, Pest városának első szobordíszes közkútja.

A XVIII. században ezen a helyen, a ferences barátok temploma előtt, egy faszervezetű kút adott vizet a pesti népnek. A XIX. század elején már a fejlődő, szépülő város elégedetlen lehetett ezzel, mert a pesti magisztrátus jegyzőkönyve 1828-ban már azt írja, hogy noha a kút betölti rendeltetését, a teret azonban elcsúfítja. Ezért a város pályázatot tűzött ki egy új kútra. Pályaművet hét mester nyújtott be, költségvetéssel együtt; Pollack Mihály és Kassalik Ferenc építőmester, Landau Lénárt, a városi rajziskola tanára, Dunaiszky Lőrinc és Bauer Mihály szobrász,

Kronberger János és Kauser József kőfaragó, illetve szobrász.

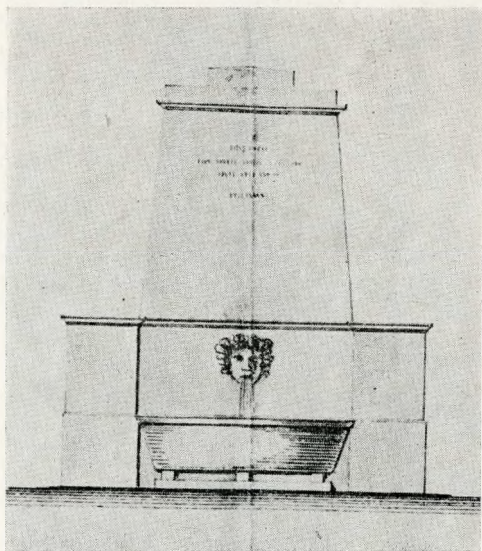
A magisztrátus Bauer, Dunaiszky és Kronberger terveit választotta ki, a városgazdasági bizottság azonban sokallván a költségeket új, és szerényebb tervek benyújtását kérte tőlük. Ezek közül *Dunaiszky* terve lett a nyertes, s ő kapta meg a szobrászati munkára a megbízást, míg az architektonikus részre, a talapzatra *Feszl József*, aki egyben a kivitel vállalkozója is lett. Az új kút még mindig igen költségesnek bizonyulhatott, mert *Dunaiszky* helyett végül is az olcsóbb árajánlatot tevő *Uhr!* *József* faragja ki a szobrokat. Az elkészült közkútról a *Honművész* c. újság 1835. okt. 18-án már be is számol.

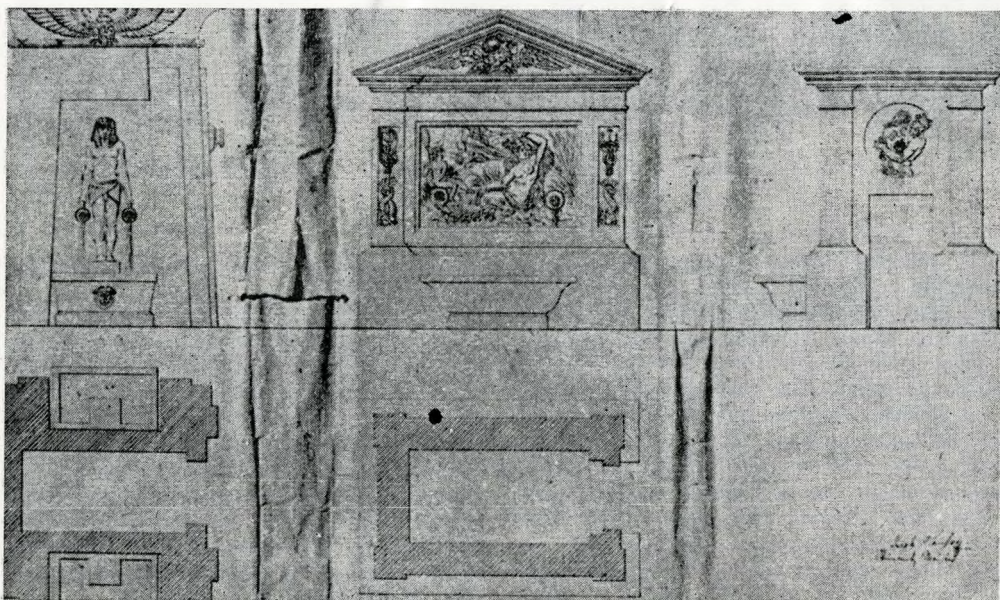
A kút a ferencesek temploma előtt az akkori Hatvani utca és a Barátok tere találkozásánál a kocsíút közepén állott. Timpa-

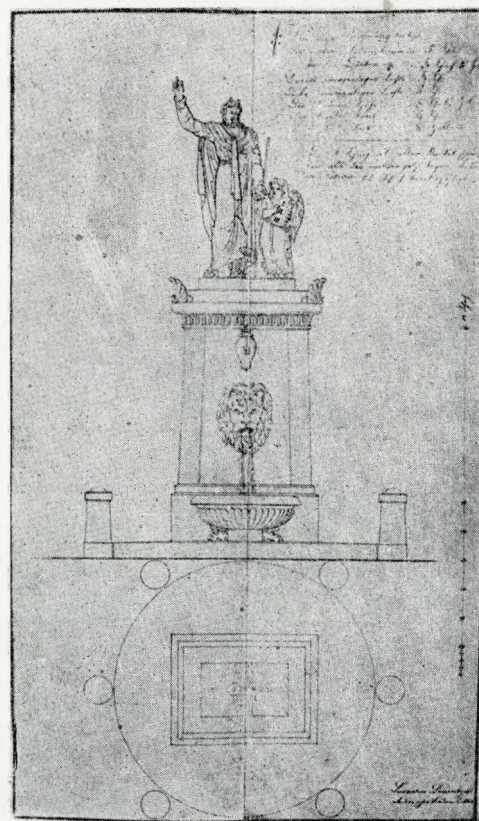
1. Kassalik Ferenc pályázati kúterve 1828-ban

2. Pollack Mihály kúterve (1828)

3. Kauser József kútterve (1828)

4. Dunaiszky Lőrinc kútterve (1828)

nonnal díszített talapzatának két oldalán félkör alakú medencével, vízköpővel. A talapzaton két ellentétes irányba néző és lépő, illetve térdelő nőalak látható, korszóval a kezében, a Nereidák. Ők, a mitológia szerint a tenger hullámainak jelképezik, és Nereus tengeri isten lányai. A szoboralakok két főnézetre szerkesztett volta igen szerencsés, mert körvonaluk szépen rajzolódik a háttérre, minden irányból.

A kút 1899-ben — mert forgalmi akadályt képezett a kocsit közepén — elkerült a Zalka Máté térre. Maguk a szobrok 1945-ben elpusztultak. Amikor helyreállításukat a Fővárosi Emlékmű Felügyelőség tervébe vette, kézenfekvő volt a gondolat, hogy a kútnak vissza kellene kerülnie a Belvárosba, valahova a régi helyének közelébe. Így esett a választás először a Szabadsajtó út — Felszabadulás tér torkolatára, a Belvárosi kávéház előtti részre, még 1963—68-ban, amikor a ferences templom tonyának helyreállítása készült. A Metró-építés és a megváltozott forgalmi rend kínálta később a mai helyet, mely a réginek a vonalában egy kicsit délebbre van, mint eredetileg, de még mindig az egykori kocsitúton.

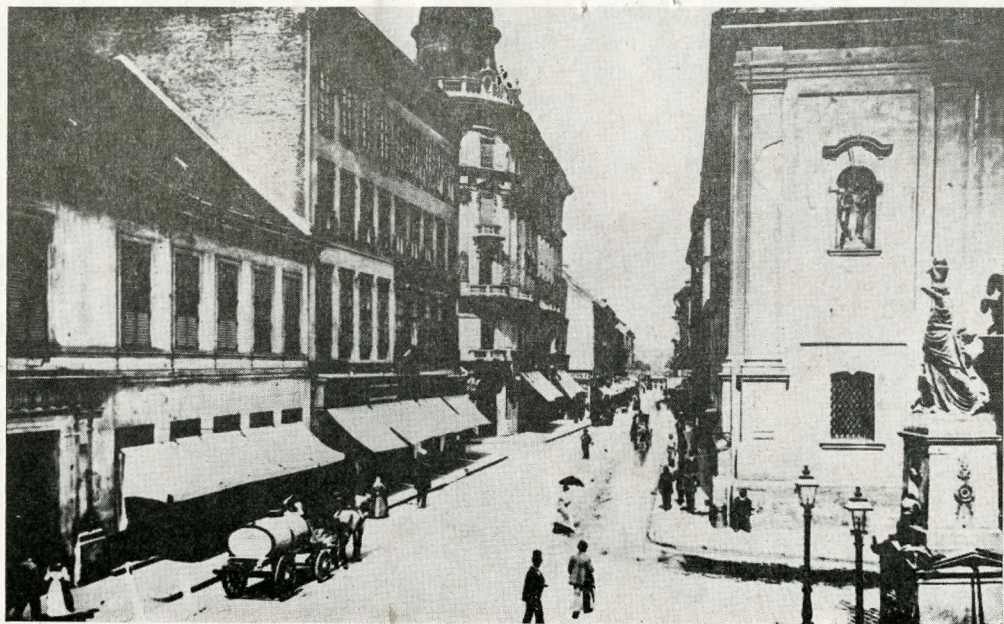
A szoboralakokat, a töredékek, régi ábrázolások és fényképek alapján korhűségre

5. A Nereidák kútja 1840 körül (Martens aquatintája Kuwasseg rajza nyomán)

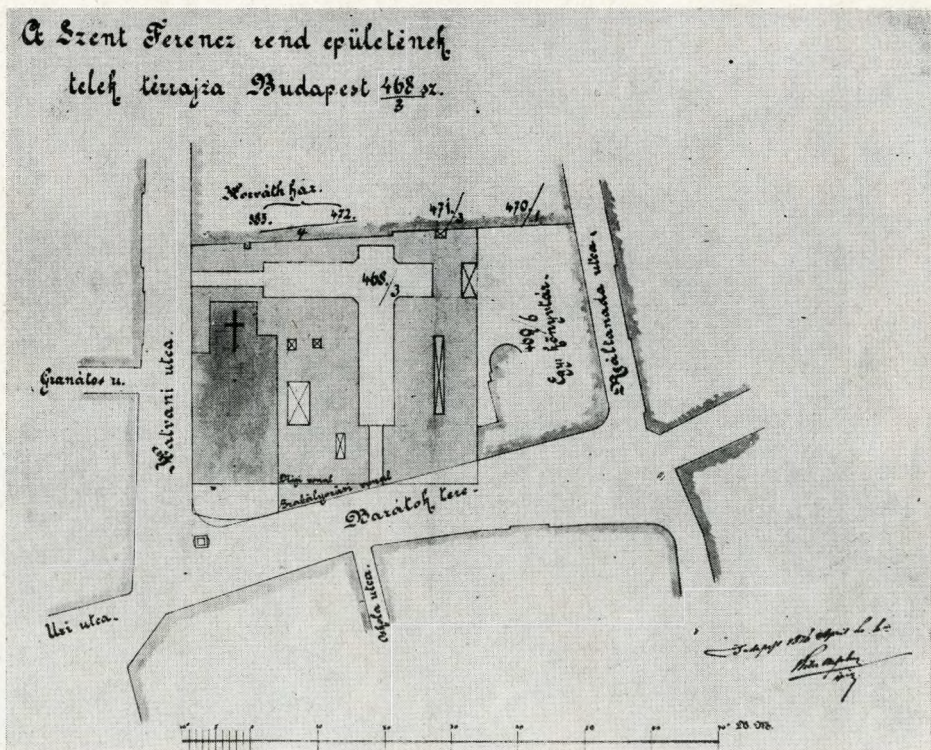
6. A Nereidák kútja 1899 előtt

7. A Nereidák kútja 1899 előtt

8. A ferences rendház és templom helyszínrajza 1876-ban, a templom előtt a Nereidák kútjával

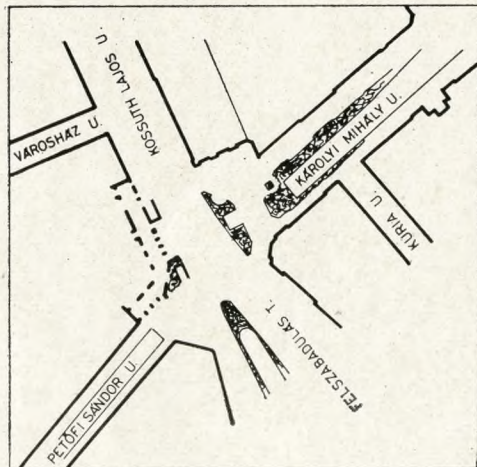

9. A Nereidák kútja 1930 körül, Kőbányán, a mai Zalka Máté téren

törekvően és igényesen rekonstruálta Győry Dezső szobrászművész. A talapzat az eredeti, szép restaurálása a Képzőművészeti Kivitelező Vállalat kőszobrász részlegének munkája. Az elhelyezést Schall József és Kapsza Miklós építészek tervezték meg.

10. A Károlyi utca és Kossuth Lajos utca a Nereidák kútjával 1976-ban

11. A Nereidák kútja 1976-ban

12. A Nereidák kútja 1976-ban

13. A Nereidák kútja 1976-ban

A Nereidák kútja régi környezetében a frissen festett épületekkel újra harmonikus kapcsolatot teremtve szépen díszíti a teret és örvendezteti az arra járókat, a főváros közönségét.

A. Czétényi Piroska

Ezen a helyen mondok köszönetet a ferences templom és környezete színtervezéséért Morvay Endrének.

14. A Nereidák kútja 1976-ban

IRODALOM

Zádor Anna: Pollack Mihály. Bp. 1960. p. 224–228. kép: 184. Marczievicz Erzsébet: A pesti Ferenciek terének kútpályázata. Bp. 1931. p. 59. kép: 10.

A. Czétényi Piroska–Szalkai Sándor: A pesti ferences templom helyreállítása. Műemlékvédelem XIII/3: 138,–141/1969.